

Praha 30. 6. 2011

35

Činnost chirurgických oborů v ambulantní péči v roce 2010

Activity of branches of surgery in out-patient care in 2010

Souhrn

Tato Aktuální informace podává přehled o činnosti chirurgických ambulancí, jako je druh a počet chirurgických ošetření-vyšetření, počet ošetřených úrazů ve vztahu k věku a pohlaví zraněné osoby a druhu úrazu a o počtu fyzických osob a jejich úvazků, které činnost ambulancí po odborné stránce zajišťují. Nabízí také jednoduché srovnání těchto ukazatelů podle krajů ČR. Počet návštěv na chirurgii byl zhruba stejný jako v roce předchozím, počet ošetřených úrazů celkem byl o 1 % v přepočtu na obyvatele vyšší.

Summary

This Topical Information serves a review about activity of surgery branches in out-patient care, e. g. the number and kind of surgical examinations and treatments, the number of injuries according to age and gender of injured person or type of injury and the number of surgeons and medical sisters which are involved in surgical care. This Topical Information also provides a simple comparison of these out-patient surgical care activities among particular regions of the Czech Republic. The number of visits in out-patient surgical care departments was roughly the same like the previous year and the number of treated injuries was about 1 % per inhabitants higher.

Aktuální informace o činnosti oboru chirurgie čerpá z údajů pravidelného ročního sběru dat v rámci programu statistických zjišťování NZIS, konkrétně z ročního výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor chirurgie. Tento výkaz vyplňují každoročně oddělení a pracoviště chirurgie a dětská chirurgie, ortopedie, traumatologie, neurochirurgie, cévní chirurgie, hrudní chirurgie, kardiochirurgie, korektivní dermatologie a plastická chirurgie včetně léčby popálenin.

Ambulantní oddělení a pracoviště chirurgických oborů včetně ambulantních částí nemocnic provedla v roce 2010 celkem 11 764 407 ošetření a vyšetření (tj. počet návštěv na chirurgii). To v procentech představovalo jen nepatrný nárůst o jednu desetinu oproti roku 2009. V přepočtu na obyvatele ČR byl počet ošetření-vyšetření o 1 návštěvu menší než v roce předchozím, tj. 1 119 návštěv na 1 tisíc obyvatel ČR.

Dle odevzdaných výkazů pracovalo na ambulancích sledovaných chirurgických oborů celkem 3 238 lékařů a 3 667 samostatných zdravotnických pracovníků bez odborného dohledu (ZPBD). Průměrný roční přepočtený počet úvazků pracovníků (včetně smluvních) byl 1 883,9 u lékařů a 2 971,7 u ZPBD. V meziročním srovnání došlo v roce 2010 k opačnému trendu než v letech 2008/2009, kdy narostl počet fyzických osob na chirurgických ambulancích, provázený poklesem počtu úvazků. To se týkalo jak lékařů, tak ZPBD. Na jeden pracovní úvazek lékaře připadlo v průměru 6 244 ošetření-vyšetření (návštěv) za rok.

Činnost chirurgických ambulancí

Z činnosti chirurgických ambulancí se sledují první ošetření, kontrolní ošetření, konsiliární vyšetření a jednodenní chirurgie. Struktura této činnosti je každým rokem přibližně stejná. Z výše uvedených 11,8 mil. ošetření-vyšetření (vyjma jednodenních chirurgií) představovala největší objem kontrolní vyšetření, kterých bylo v roce 2010 provedeno téměř 6,1 mil. (51 %). Následovala první ošetření, kterých bylo lehce přes 5 mil. (43 %) a konsiliární vyšetření, kterých bylo provedeno 691 tis. (6 %). Proti předchozímu roku vzrostl o 10 % počet konsiliárních vyšetření a o 1 % počet prvních ošetření, zatímco počet kontrolních ošetření nepatrně poklesl. Z prvních ošetření, které přeneseně představují počty léčených pacientů, byla třetina pro úraz, tj. 1,66 mil. ošetřených úrazů. Ze všech sledovaných chirurgických oborů nejvíce ošetření-vyšetření vykázaly, stejně jako v předchozích letech, ambulance dospělé a dětské chirurgie (60 % návštěv) a ambulance ortopedické (31 % návštěv). Z ostatních oborů nejvíce návštěv provedli na traumatologii a na oddělení plastické chirurgie, korektivní dermatologie a popálenin.

Nejvíce ošetření-vyšetření na 1 tisíc obyvatel v kraji poskytli chirurgové v Hl. městě Praze (1 451 návštěv na chirurgii), v kraji Královéhradeckém (1 286) a Plzeňském (1 264). Podobné rozložení na obyvatele podle kraje bylo také u prvních ošetření. Naopak nejméně návštěv na chirurgii na 1 tisíc obyvatel i nejméně prvních ošetření vykázali chirurgové v kraji Středočeském. K tomu je nutno doplnit, že údaje nejsou sledovány podle místa bydliště pacienta, ale podle sídla chirurgického pracoviště nebo oddělení.

Jednodenních chirurgických zákroků bylo v roce 2010 vykázáno 49 329 (tj. o necelých 10 % více oproti roku 2009). Z toho bylo 55 % zákroků provedeno v ambulancích chirurgických, 23 % v ambulancích ortopedických a 17 % v rámci oborů plastická chirurgie, korektivní dermatologie a léčba popálenin.

Péče o úrazy

Speciálně sledovanou částí činnosti chirurgických ambulancí je péče o úrazy. V roce 2010 bylo na chirurgiích ošetřeno celkem 1 661 721 úrazů (přesně počet prvních ošetření pro úraz). V porovnání s rokem předchozím došlo k nárůstu o 1,3 %, v přepočtu na obyvatele byl nárůst o necelé 1 % (tj. 156 ošetřených úrazů na 1 tisíc obyvatel v roce 2009 a 158 úrazů v roce 2010).

Rok	Úrazy podle prvních ošetření - celkem					
	celkem	z toho				
		dopravní	pracovní a školní	sportovní	domov a obytné instituce	ostatní
2009	1 640 975	122 400	228 154	366 846	-	923 575
2010	1 661 721	147 228	231 109	357 192	341 309	584 883
Index v %	101,3	120,3	101,3	97,4	x	63,3

V roce 2010 se rozšířilo sledování úrazů o věkovou skupinu 20 a více let a kategorie „druh úrazu“ o úrazy domácí a v dalších obytných institucích, které se tak oddělily od „úrazů ostatních“ (počet evidovaných „ostatních úrazů“ tak v roce 2010 poklesl).

Ve věkové skupině 0–14 let bylo ošetřeno 301 800 úrazů, což představovalo meziroční pokles o 16 %, v přepočtu na 1 tisíc obyvatel potom pokles o 7 % oproti roku 2009 (tj. pokles z 216 úrazů na 1 tisíc dětí v roce 2009 na 200 úrazů v roce 2010). Z hlediska druhu úrazu, pomineme-li „úrazy ostatní“ (31 %), bylo nejvíce ošetřených úrazů sportovních (26 %), následovaly úrazy domácí a v dalších obytných institucích (20 %), úrazy školní

(17 %) a dopravní (6 %). Pokles dětské ambulantní úrazovosti do 15ti let je jistě pozitivní trend.

V další věkové skupině, skupině adolescentů (15–19 let), bylo zaznamenáno 239 574 úrazů (tj. 400 úrazů na 1 tisíc obyvatel ve věku 15–19 let). To představovalo nárůst v absolutním počtu úrazů i v přepočtu na obyvatele o 17 %, respektive o 23 %. Tento vyšší nárůst je ale pravděpodobně ovlivněn změnou metodiky ve sběru dat za úrazy na chirurgickém výkaze za poslední 2 roky. Věková skupina mladistvých byla na výkaz zavedena teprve v roce 2009 a je velmi pravděpodobné, že právě v prvním roce sběru, v roce 2009, byly úrazy adolescentů částečně vykazovány v kategorii dospělých osob. V této skupině byly v roce 2010 nejčetnější úrazy sportovní (29 %), následovaly „úrazy ostatní“ (28 %), úrazy domácí a v jiných obytných institucích (19 %), úrazy školní/pracovní (16 %) a dopravní (9 %). V porovnání s dětmi byly tedy ve struktuře úrazů adolescentů relativně více zastoupeny úrazy sportovní a dopravní a relativně méně úrazy domácí a školní, resp. pracovní.

Ve věkové skupině 20 a více let bylo zaznamenáno 1 120 347 úrazů (meziroční nárůst o 0,5 %) a v přepočtu na obyvatele to bylo stejně jako v roce předchozím (tj. 133 úrazů na 1 tisíc obyvatel příslušné věkové skupiny). Hodnota úrazovosti dospělých je jednoznačně nejnižší ze všech sledovaných věkových skupin, a to je závěr, který je obecně známý. Ve struktuře úrazů u dospělých bylo v porovnání s dětmi a adolescenty relativně méně úrazů sportovních a školních, resp. pracovních (19 %, resp. 13 %) a relativně více úrazů dopravních (10 %). Zbytek představovaly úrazy domácí a v dalších obytných institucích (21 %) a „úrazy ostatní“ (37 %).

Charakteristické bylo také rozdělení počtu evidovaných úrazů podle pohlaví, kdy u všech druhů úrazů i ve všech věkových skupinách převažovali muži nad ženami, a to v průměru 1,4násobně.

Pokud jde o druhy zranění, ke kterým při úrazech dochází, sledovány jsou pouze zranění kosterní soustavy, tj. zlomeniny. V roce 2010 bylo zaznamenáno celkem 406 649 zlomenin, což v porovnání s celkovým počtem zaznamenaných úrazů znamená, že každý čtvrtý úraz (25 %) měl za následek zlomeninu. Tento podíl je dlouhodobě stabilní. V přepočtu na obyvatele podle věku bylo nejvíce zlomenin ošetřeno ve věkové skupině adolescentů (92 zlomenin na 1 tisíc obyvatel), následovaly děti (51 zlomenin na 1 tisíc obyvatel) a dospělí (33 zlomenin). Podíl zlomenin podle věku byl stejný jako u úrazů celkem.

Počet úrazů v přepočtu na obyvatele kraje byl nejvyšší v kraji Královéhradeckém (214 na 1 tisíc obyvatel) a Jihočeském (192 na 1 tisíc obyvatel). Jiná byla distribuce v počtu ošetřených zlomenin v přepočtu na obyvatele kraje. Nejvíce zlomenin ošetřili v kraji Hl. m. Praha a kraji Libereckém (po 52 na 1 tisíc obyvatel). Naopak nejméně úrazů ošetřili v kraji Středočeském (119 na 1 tisíc obyvatel) a nejméně zlomenin v kraji Olomouckém (23 zlomenin na 1 tisíc obyvatel). Počty úrazů a zlomenin jsou stejně jako návštěvy na chirurgických ambulancích registrovány podle sídla zdravotnického zařízení, jinými slovy podle místa ošetření, nikoli podle místa bydliště zraněné osoby.

Závěr

Objem činnosti sledovaných ambulantních chirurgických oborů byl v roce 2010 zhruba stejný jako v roce předchozím. Mírně narostl počet fyzických osob zdravotnického personálu, ale klesl počet jejich úvazků. Počet evidovaných ošetřených úrazů celkem byl v absolutních počtech o 1,3 % vyšší než v roce 2009, v přepočtu na obyvatele to představovalo nárůst o pouhé 1 %.

Vypracoval: MUDr. Tomáš Srb

Lékaři a ZPBD pracující v chirurgických oborech

Zaměstnanci	2009		2010		Index v %	
	lékaři	ZPBD	lékaři	ZPBD	lékaři	ZPBD
fyzické osoby (počet)	3 187	3 533	3 238	3 667	101,6	103,8
průměrný roční přepočtený počet pracovníků celkem (vč. smluvních)	1 889,15	3 024,69	1 883,99	2 971,76	99,73	98,25

Chirurgická ošetření-vyšetření (návštěvy)

Počet ošetření-vyšetření (počet návštěv)	Celkem	z toho			Jednodenní chirurgie
		první ošetření	kontrolní ošetření	konsiliární vyšetření	
2009	11 750 693	4 959 519	6 162 602	628 572	44 578
2010	11 764 407	5 009 943	6 063 321	691 143	49 329
Index v %	100,1	101,0	98,4	110,0	110,7
Struktura 2010 v %	100,0	42,6	51,5	5,9	-

Úrazy podle věku a pohlaví na 1 000 obyvatel

Úrazy podle věku a pohlaví při prvním ošetření	Celkem	Dopravní	Školní a pracovní	Sportovní	Domov a obytné instituce	Ostatní
	0–14 let					
muži	221,7	12,5	37,2	58,4	44,3	69,4
ženy	177,9	9,5	30,6	44,2	36,7	56,8
	15–19 let					
muži	454,1	42,5	71,2	138,0	76,4	125,9
ženy	342,7	27,1	55,1	93,1	71,4	96,0
	20 a více let					
muži	157,9	16,1	20,6	31,5	30,4	59,2
ženy	109,9	10,1	13,4	18,8	25,8	41,8

Úrazy podle věku

Úrazy podle věku při prvním ošetření	0–14 let						
	celkem	dopravní	školní	sportovní	domov a obytné instituce	ostatní	zlomeniny
	absolutně						
2009	321 498	17 231	57 727	93 950	-	152 590	82 264
2010	301 800	16 635	51 249	77 514	61 122	95 280	76 929
Index v %	83,9	96,5	83,1	83,0	x	83,5	82,7
	na 1 000 dětí						
2009	216,1	11,6	38,8	63,1	-	102,5	55,3
2010	200,4	11,0	34,0	51,5	40,6	63,3	51,1
Index v %	92,7	95,4	87,7	81,5	x	61,7	92,4

Úrazy podle věku při prvním ošetření	15–19 let						
	celkem	dopravní	školní a pracovní	sportovní	domov a obytné instituce	ostatní	zlomeniny
	absolutně						
2009	204 305	12 165	32 736	61 845	-	97 559	48 656
2010	239 574	20 986	37 978	69 569	44 327	66 714	55 087
Index v %	117,3	172,5	116,0	112,5	x	68,4	113,2
	na 1 000 obyvatel						
2009	325,9	19,4	52,2	98,7	-	155,6	77,6
2010	399,8	35,0	63,4	116,1	74,0	111,3	91,9
Index v %	122,7	180,5	121,4	117,7	x	71,5	118,4

Úrazy podle věku při prvním ošetření	20 a více let						
	celkem	dopravní	školní a pracovní	sportovní	domov a obytné instituce	ostatní	zlomeniny
	absolutně						
2009	1 115 172	93 004	137 691	211 051	-	673 426	264 071
2010	1 120 347	109 607	141 882	210 109	235 860	422 889	274 633
Index v %	100,5	117,9	103,0	99,6	x	62,8	104,0
	na 1 000 obyvatel						
2009	133,1	11,1	16,4	25,2	-	80,4	31,5
2010	133,2	13,0	16,9	25,0	28,0	50,3	32,6
Index v %	100,0	117,4	102,6	99,1	x	62,5	103,6

Chirurgická ošetření-vyšetření a počty úrazů ve vztahu k počtu obyvatel v krajích

Kraj 2010	Počet chirurg. ošetření-vyšetření (počet návštěv) na 1 tis. obyvatel celkem	Počet prvních ošetření na 1 tis. obyvatel	Počet úrazů na 1 tis. obyvatel	Počet zlomenin na 1 tis. obyvatel
Hl. m. Praha	1 451	605	182	52
Středočeský	839	369	119	31
Jihočeský	1 006	461	193	40
Plzeňský	1 264	536	162	38
Karlovarský	1 053	435	167	26
Ústecký	1 033	431	140	27
Liberecký	1 107	481	168	52
Královéhradecký	1 286	571	214	46
Pardubický	1 184	529	159	45
Vysočina	974	459	154	35
Jihomoravský	1 193	464	150	47
Olomoucký	1 114	478	135	23
Zlínský	1 075	471	164	44
Moravskoslezský	1 049	431	154	33
ČR	1 119	476	158	39

Rozložení návštěv (ošetření-vyšetření) podle chirurgických oborů v roce 2010

